

PRESUDA SUDA

22. veljače 1984.(*)

„Učinak direktiva – Retroaktivni učinak izmjene”

U predmetu C-70/83,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku, na temelju članka 177. Ugovora o EEZ-u, koji je uputio Niedersächsisches Finanzgericht (Financijski sud Donje Saske, Njemačka), u postupku koji se vodi pred tim sudom između

GERDE KLOPPENBURG

i

FINANZAMT LEER,

o tumačenju članka 13. dijela B) stavka (d) točke 1. Šeste direktive Vijeća 77/388/EEZ od 17. svibnja 1977. o usklađivanju zakonodavstava država članica koja se odnose na poreze na promet – zajednički sustav poreza na dodanu vrijednost: jedinstvena osnovica za razrezivanje (SL L 145, str. 1.) i članka 1. Devete direktive Vijeća 78/583/EEZ od 26. lipnja 1978. o usklađivanju zakonodavstava država članica koja se odnose na poreze na promet (SL L 194, str. 16.),

SUD,

u sastavu: J. Mertens de Wilmars, predsjednik, T. Koopmans, K. Bahlmann i Y. Galmot (predsjednici vijeća), P. Pescatore, Lord Mackenzie Stuart, A. O’Keefe, G. Bosco, O. Due, U. Everling i C. Kakouris, suci,

nezavisni odvjetnik: P. VerLoren van Themaat,

tajnik: H. A. Rühl, glavni administrator,

donosi sljedeću

PRESUDU

- 1 Rješenjem od 3. ožujka 1983., koje je Sud zaprimio 28. travnja 1983., Niedersächsisches Finanzgericht (Financijski sud Donje Saske) uputio je Sudu na temelju članka 177. Ugovora o EEZ-u zahtjev za prethodnu odluku o tumačenju članka 13. dijela B) stavka (d) točke 1. Šeste direktive Vijeća 77/388/EEZ od 17. svibnja 1977. o usklađivanju zakonodavstava država članica koja se odnose na poreze

na promet – zajednički sustav poreza na dodanu vrijednost: jedinstvena osnovica za razrezivanje (SL L 145, str. 1.) i članka 1. Devete direktive Vijeća 78/583/EEZ od 26. lipnja 1978. o usklađivanju zakonodavstava država članica koja se odnose na poreze na promet (SL L 194, str. 16.), kako bi utvrdio je li se u prvom polugodištu 1978. ugovaratelj kredita mogao pozvati na gore navedenu odredbu Šeste direktive.

- 2 Valja podsjetiti na to da su države članice na temelju članka 1. Šeste direktive od 17. svibnja 1977. morale najkasnije do 1. siječnja 1978. donijeti potrebne zakone i druge propise s ciljem usklađivanja svojih sustava poreza na dodanu vrijednost (u daljnjem tekstu: PDV) sa zahtjevima te direktive. Nekoliko država članica, uključujući Saveznu Republiku Njemačku, nije uspjelo provesti potrebne prilagodbe u propisanom roku te je stoga Vijeće 26. lipnja 1978. donijelo Devetu direktivu, koja je bila upućena tim državama članicama i kojom im je odobrena provedba Šeste direktive najkasnije do 1. siječnja 1979. Deveta direktiva dostavljena je adresatima 30. lipnja 1978.
- 3 Savezna Republika Njemačka provela je Šestu direktivu tek donošenjem Zakona od 26. studenoga 1979. (*Bundesgesetzblatt I*, str. 1953.) s učinkom od 1. siječnja 1980. U presudama od 19. siječnja 1982. (Becker, C-8/81, Zb., str. 53.) i od 10. lipnja 1982. (Grendel, C-255/81, Zb., str. 2301.) Sud je presudio da se ako Šesta direktiva nije provedena, ugovaratelj kredita može od 1. siječnja 1979. pozvati na odredbu o izuzeću od plaćanja poreza na promet za transakcije u sklopu ugovaranja kredita iz članka 13. dijela B) stavka (d) točke 1. te direktive, pod uvjetom da nije prenio taj porez na sljedeće osobe u lancu isporuke; u tom slučaju država ne može u postupku protiv njega isticati argument da nije provela Direktivu.
- 4 Iz spisa proizlazi da tužiteljica u glavnom postupku, G. Kloppenburg, vodi kreditno-hipotekarnu agenciju u Saveznoj Republici Njemačkoj. Ona je zatražila izuzeće od plaćanja poreza na promet za prvo polugodište 1978. na temelju članka 1. i članka 13. dijela B) stavka (d) točke 1. Šeste direktive.
- 5 Finanzamt Leer (Porezna uprava u Leeru) odbio je njezin zahtjev i obračunao joj porez na transakcije po uobičajenoj stopi, u skladu s nacionalnim zakonodavstvom koje u to doba još nije bilo prilagođeno.
- 6 Pozivajući se na gore navedene presude tužiteljica je podnijela žalbu protiv te odluke Finanzgerichtu (Financijski sud), koji je prekinuo postupak i uputio Sudu sljedeće prethodno pitanje:

„Je li se u razdoblju između 1. siječnja 1978. i 30. lipnja 1978. ugovaratelj kredita mogao pozvati na odredbu o izuzeću od plaćanja poreza na promet za transakcije u sklopu ugovaranja kredita iz članka 13. dijela B) stavka (d) točke 1. Šeste direktive Vijeća 77/388/EEZ od 17. svibnja 1977. o usklađivanju zakonodavstava država članica koja se odnose na poreze na promet – zajednički sustav poreza na dodanu vrijednost: jedinstvena osnovica za razrezivanje, ako ta direktiva još nije bila provedena, pod uvjetom da dotični ugovaratelj kredita nije prenio taj porez na sljedeće osobe u lancu isporuke, iako je, na temelju članka 1. Devete direktive Vijeća 78/583/EEZ od 26. lipnja 1978. o usklađivanju zakonodavstava država članica koja se odnose na porez na promet, državama članicama iz toga članka odobrena provedba Direktive 77/388/EEZ najkasnije do 1. siječnja 1979.?”

- 7 Kako bi se odgovorilo na to pitanje prvo valja razmotriti pravni položaj gospodarskih subjekata u prvom polugodištu 1978., odnosno prije nego što je Deveta direktiva stupila na snagu nakon što su o njoj obaviještene države članice kojima je upućena.
- 8 Tijekom tog razdoblja gospodarski subjekti s poslovnim nastanom u nekoj od država članica koje nisu ispunile obvezu usklađenja zakonodavstva s odredbama Šeste direktive prije 1. siječnja 1978. našli su se u situaciji da zbog neprovođenja te direktive porezna tijela nisu željela primjenjivati njome propisana izuzeća u korist pojedinih subjekata. Ta je situacija bila ista kao ona na temelju koje su donesene gore navedene presude od 19. siječnja 1982. i 10. lipnja 1982.
- 9 Iz toga proizlazi da se tijekom navedenog razdoblja ugovaratelj kredita koji nije prenio porez na sljedeće osobe u lancu isporuke mogao s pravom pozvati na izuzeće propisano člankom 13. dijelom B) stavkom (d) točkom 1. Šeste direktive, a država članica koja nije ispunila obveze, nije mogla u postupku protiv njega isticati argument da Direktiva nije provedena.
- 10 Posljedično, jedina nova poteškoća koja se javlja u ovom predmetu jest pitanje je li se zakonski položaj takvoga gospodarskog subjekta promijenio, s retroaktivnim učinkom, na temelju Devete direktive. Stoga valja, kao drugo, preispitati tu direktivu kako bi se utvrdilo je li se njome namjeravao proizvesti takav učinak i ako jest, je li se to moglo učiniti na zakonit način.
- 11 U tom pogledu valja naglasiti, kao što je Sud već više puta učinio, da zakonodavstvo Zajednice mora biti nedvosmisleno, a njegova primjena predvidljiva za pojedince koji mu podliježu. Odgoda datuma stupanja na snagu općeg akta, premda je prvobitno utvrđeni datum već protekao, sama po sebi može dovesti u pitanje to načelo. Ako je svrha odgode uskratiti pojedincima pravna sredstva koja su im već dodijeljena prvim aktom, taj učinak u praksi dovodi u pitanje valjanost akta kojim se mijenja prvi akt.
- 12 Pitanje valjanosti, međutim, moglo bi se javiti samo ako je namjera stvaranja navedenog učinka izričito spomenuta u aktu kojim se mijenja prvi akt. To nije slučaj s Devetom direktivom. Tekstom te direktive samo se produžuje razdoblje prenošenja Šeste direktive u nacionalno pravo u korist onih država članica koje u prvobitno propisanom roku nisu uspjele dovršiti zakonski postupak u svrhu izmjena svojeg zakonodavstva o PDV-u. Ništa u njoj ne upućuje na to da se tim produženjem roka mijenja položaj gospodarskih subjekata u odnosu na transakcije koje su proveli prije stupanja na snagu akta kojim se mijenja dopušteni rok provedbe.
- 13 Iz toga slijedi da Devetu direktivu treba tumačiti na način da ona nema retroaktivan učinak u tom pogledu.
- 14 Stoga na pitanje treba odgovoriti da se, ako Šesta direktiva Vijeća 77/388/EEZ od 17. svibnja 1977. o usklađivanju zakonodavstava država članica koja se odnose na poreze na promet – zajednički sustav poreza na dodanu vrijednost: jedinstvena osnovica za razrezivanje nije bila provedena, ugovaratelj kredita mogao pozvati na odredbu o izuzeću za ugovaranje kredita iz članka 13. dijela B) stavka (d) točke 1. te direktive u odnosu na transakcije provedene u razdoblju između 1. siječnja i 30. lipnja 1978., pod uvjetom da nije prenio taj porez na sljedeće osobe u lancu isporuke.

Troškovi

- 15 Troškovi talijanske vlade i Komisije Europskih zajednica, koje su podnijele očitovanja Sudu, ne nadoknađuju se. Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka.

Slijedom navedenog,

SUD

odlučuje:

Ako Šesta direktiva Vijeća 77/388/EEZ od 17. svibnja 1977. o usklađivanju zakonodavstava država članica koja se odnose na poreze na promet – zajednički sustav poreza na dodanu vrijednost: jedinstvena osnovica za razrezivanje nije bila provedena, ugovaratelj kredita mogao se pozvati na odredbu o izuzeću za ugovaranje kredita iz članka 13. dijela B) stavka (d) točke 1. te direktive u odnosu na transakcije provedene u razdoblju između 1. siječnja i 30. lipnja 1978., pod uvjetom da nije prenio taj porez na sljedeće osobe u lancu isporuke.

Objavljeno na javnoj raspravi u Luxembourggu 22. veljače 1984.

[Potpisi]

* Jezik postupka: njemački